

Bábkový Luskáčik

E. T. A Hoffmann – Biserka Kolevska: *Luskáčik*; scéna, kostýmy a bábkky: Natalia Gocheva; choreografia: Zuzana Hubinská; hudba: Nelko Kolarov; dramaturgia: Nikoleta Hvizd Tužinská; preklad: Igor Hochel; asistentka réžie: Miriam Hornáková; réžia: Biserka Kolevska.

Hrajú: Michaela Dzamková, Eduard Valašík, Danica Hudáková, Rudo Kratochvíl, Ivan Gontko, Simon Fico, Juraj Bednarič, Nikola Kozáková, Daniela Turzová, Roman Valkovič, Oľga Schrameková, Michal Kalafut, Kristína Povodová.

V historickej budove Slovenského národného divadla v Bratislave sa 6. novembra 2021 konala premiéra klasickej rozprávky *Luskáčik*, ktorú pred vyše 200 romi napísal E. T. A. Hofmann. Hoci je vo svete viac známa ako balet P. I. Čajkovského, Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre ju uviedlo na svojej scéne ako divadelnú adaptáciu. A prečo bola premiéra v bratislavskom SND? Lebo budova Starého divadla je už druhý rok v rekonštrukcii. Napriek nepriaznivým podmienkam a coronovej hrozbe je to už druhá premiéra v tejto sezóne. K realizácii si divadlo prizvalo bulharskú režisérku Biserku Kolevsku, ktorú poznajú diváci aj v Chorvátsku, Srbsku, Bosne a Hercegovine, Čiernej hore, v Česku, Maďarsku či v Turecku. Jej tvorba získala desiatky ocenení na rôznych medzinárodných festivaloch.

B. Kolevska spolupracovala nielen s domácimi tvorcami, ale priviezla si so sebou aj autorku scény, bábok a kostýmov Nataliu Gočevu a autora hudby Nelko Kolarova. V tejto súvislosti vyvstáva ďalšia otázka, prečo si Nitrania k spolupráci zavolali práve bulharských umelcov. V tomto prípade tu zohrali rolu dve výročia – 70 rokov bábkového divadla v Nitre a 50 rokov bulharského kultúrneho strediska v Bratislave. A keďže riaditeľ Starého divadla Martin Kusenda má ambície spolupracovať so slovanskými divadelnými umelcami, tentokrát oslovil bulharských divadelníkov.

Režisérka B. Kolevska si pre nitrianske divadlo zvolila Hoffmannovho *Luskáčika*, osvedčené dielo, o ktorom možno predpokladať, že osloví aj dnešného rozmazaného detského diváka. Režisérka má vzťah k fantastike najširších rozmerov, o čom svedčí aj jej predstava celkovej vizáže prestavenia. Nemožno sa tomu diviť, lebo samotný E. T. A. Hofmann bol známy tým, že nemecký romantizmus obohatil a rozšíril o hororové a absurdné prvky, ktoré neboli samoučelné, lebo vychádzali zo symbolického významu zobrazeného objektu, deja...

V prípade *Luskáčika* dominoval vizuálny zážitok zo scény, strašidelných bábok a pestrých kostýmov, ako aj scénická hudba, ktorá sprevádzala pohyb bábok. Bola dostatočne dramatická na to, aby zvýraznila negatívne postavy sveta myší.

Je zaujímavé, že pozitívne postavy *Luskáčika* a kráľovskej dvojice z rozprávkovej sféry boli podobným spôsobom stvárnené ako negatívne postavy *Myší*, *Myšieho kráľa* i *kráľovnej*. Odlíšovali sa iba farbou, kým pri *myšiach* dominovala čierna farba, u ostatných červená

a modrá. Autorka kostýmov zvolila pre vojakov klasické obleky, na aké sme zvyknutí pri zobrazovaní bábkych-hračky Luskáčika a ozvláštnila ich veľkými hlavami so zvýraznenými rysmi tváre a zubov . Keďže všetky postavy hrali živí herci, práve predimenzované hlavy a mechanický pohyb z nich robili obrie bábkych. Strašidelný výzor, zdôraznený čiernou farbou, mali aj postavy Myši. K hrôzostrašnosti prispievali silné zvuky, hudba a bojové scény s Myšami. A aj keď pán riaditeľ presviedčal, že deti sa nebudú báť, opak je pravdou. Preto táto rozprávka by mala byť odporúčaná vyššej vekovej kategórii. Nestačí argument, že dnešný detský divák je odchovaný na drastických kreslených rozprávkach v televízii a na mobiloch. V divadle sa však všetko odohráva naživo a obraz nemožno vypnúť. Napokon sila divadla spočíva v tom, že ponúka bezprostredné a reálne prežívanie dramatického deja.

Napriek tomu, že v príbehu Luskáčika a detí sa prelínajú reálne i fantastické prvky, niekedy boli tieto prechody dosť nečitateľné a zlievali sa do jednej línie, hlavne vtedy, keď na scéne boli naraz postavy z oboch svetov – reálneho i fantazijného. A hoci rozprávka dovoľuje všetko, predsa istý „poriadok“ by mala dodržiavať, aby sa deti celkom nestratili v príbehu a napokon pochopili, ako došlo k víťazstvu dobra nad zlom.

V bábkovej hre režisérka využívala viacero prostriedkov, medzi iným aj tieňové divadlo a stavila na silnom až explozívnom vyznení jednotlivých obrazov, k čomu významne prispeli bábkych, kostýmy a hudba. Účinkujúci zväčša prijali režijnú metodiku a prispôbili sa požadovanému výrazu. Trochu sa odlišovali herci bez masiek – dievča Mária (M. Dzamková) a jej brat Fritz (E. Valášik), ktorí nedokázali prirodzene odohrať rolu dieťaťa, ako aj afektovaná Danica Hudáková v roli pani Stahlbaumovej. Keďže bábkych hrali tentokrát iba periférnu úlohu, mohla režisérka viac pozornosti venovať živým hercom.

Dôležitú úlohu v tomto predstavení mala choreografia pod vedením Zuzany Hubinskej. Bola pestrá a rôznorodá, pomáhala hercom pri pohybe pod veľkými maskami.

Nitriansky *Luskáčik* prináša isté oživenie doteraz ponúkaného programu a určite pritiahne aj dospelého diváka, ktorý už nebude iba pasívnym sprievodcom svojich detí, ale aktívnym príjemcom zaujímavého divadelného predstavenia.

Marta Žilková